MET STANGEN MEER STEAM

Rechtlijnmechanisme: Peaucellier-Lipkin inversor

Domas Syaifoel

mei 2026

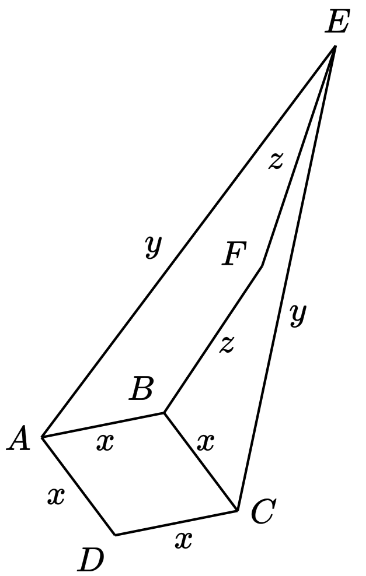

Figuur 1

We hebben de volgende constuctie: een ruit $ABCD$ met zijden x; twee staven AE en CE met lengtes y; en staven BF en EF met lengtes z. Het middelpunt van de ruit $ABCD$ noemen we G. We willen aantonen dat punt D over een rechte lijn beweegt als staaf EF vast staat, en dat deze lijn loodrecht staat op staaf EF.

Opgaven

We hebben de volgende constructie: een ruit $ABCD$ met zijde x; twee staven AE en CE met lengtes y; en staven BF en EF met lengtes z. Het middelpunt van de ruit $ABCD$ noemen we G. We willen aantonen dat punt D over een rechte lijn beweegt als staaf EF vast staat, en dat deze lijn loodrecht staat op staaf EF.

1. Toon aan dat punten E, B, D, en G op één lijn liggen.
2. Toon hiermee aan dat $EB \cdot ED$ (dus de vermenigvuldiging van de twee lengtes) constant is. Tip: gebruik de stelling van Pythagoras.

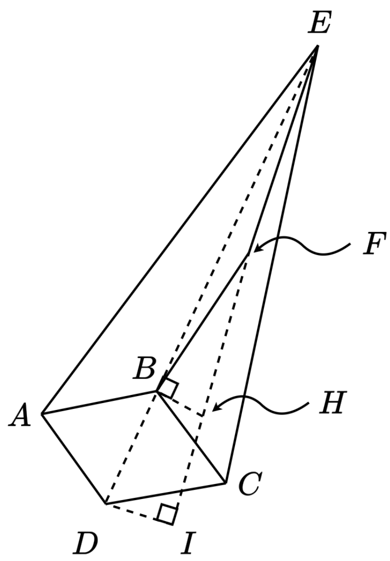

Figuur 2

3. Voeg nog twee punten toe: H is een punt op de lijn EF zodanig dat $EH = 2z$ en $FH = z$; en I is een punt op de lijn EF zodanig dat $\angle EID$ een rechte hoek is. Toon aan dat EI constant is. (Dit bewijst dat punt D over een rechte lijn beweegt, loodrecht op EF.) Tip: gebruik gelijkvormigheid en de stelling van Thales.

Uitwerkingen

Bewijs.

1. Omdat $ABCD$ een ruit is, geldt $AB = BC$ en $AD = CD$. Dus is ABD congruent aan CBD (ZZZ), dus $\angle ABD = \angle CBD$. Ook geldt dat ABE congruent is aan CBE (ZZZ), dus $\angle ABD = \angle CBE$. Dus $\angle ABD + \angle ABE = \angle CBD + \angle CBE$. En $\angle ABD + \angle ABE + \angle CBD + \angle CBE = 360^\circ$, dus $2(\angle ABD + \angle ABE) = 360^\circ$, dus $\angle ABD + \angle ABE = 180^\circ$, dus D, B, en E liggen op één lijn. En G is het middelpunt van BD, dus dat ligt ook op deze lijn.

Bewijs.

2. Omdat $ABCD$ een ruit is, geldt $BG = DG$.

$$EB \cdot ED = (EG - BG) \cdot (EG + DG) = (EG - BG) \cdot (EG + BG) = (EG)^2 - (BG)^2$$

$$(EG)^2 = y^2 - (AG)^2$$

$$(BG)^2 = x^2 - (AG)^2$$

$$EB \cdot ED = y^2 - (AG)^2 - (x^2 - (AG)^2) = y^2 - x^2$$

en dit is dus constant.

Bewijs.

3. Omdat $FE = FB = FH = z$, liggen E, B, en H op een cirkel met middelpunt F en radius z. Dus geldt dat hoek $\angle EBH$ een rechte hoek is (stelling van Thales). Omdat ook geldt dat $\angle DEI = \angle HEB$, hebben we twee gelijkvormige driehoeken HBE en DEI (twee gelijke hoeken). Dus weten we dat $\frac{EB}{EH} = \frac{EI}{ED}$. Omschrijven geeft:

$$EI = \frac{EB \cdot ED}{EH} = \frac{y^2 - x^2}{2z}$$

Dus is EI constant en beweegt D over een rechte lijn.